

Fonologische vereenvoudigingsprocessen

Indeling overgenomen uit de Metaphonbox, voorbeelden uit de 'minimale woordparenlijst' van de Werkgroep Articulatie - Gent toegevoegd.

Als voorbeelden worden enkel de consonanten vermeld, zonder hun verbinding.
(! : staat voor de atypische fonologische processen)

Substitutieprocessen:

Bij substitutieprocessen wordt een consonant vervangen door een andere consonant.

Stopping

Fricatieven worden gesubstitueerd door explosieven die meestal op dezelfde articulatieplaats worden gemaakt.

INITIAAL	f → p v → b s → t z → d	fijn → pijn vat → bad som → Tom zak → dak
FINAAL	f → p s → t X → k	dief → diep boos → boot lig → lik

Fronting

De articulatieplaats schuift van achteren (dorsaal) naar coronaal of labiaal: minimum 2 plaatsen verschuiven in de mond.

INITIAAL	k → p g → v k → t	kop → pop gat → vat koe → toe
FINAAL	X → f k → p k → s ng → n X → s k → t	leeg → leef lik → lip rook → roos tong → ton boog → boos bek → bed

Devoicing

Stemhebbende consonanten worden gesubstitueerd door stemloze (voor Vlaanderen).

INITIAAL	b → p v → f d → t z → s	bed → pet vee → fee dak → tak zaal → saal
----------	--------------------------------------	--

! Backing

De articulatieplaats verschuift van vooraan (labiaal of coronaal) naar dorsaal; (zie voorbeelden fronting, maar dan van voor naar achter)

! H-satie

Consonanten worden gesubstitueerd door een /h/.

! Lateralisatie

Consonanten worden gesubstitueerd door een /l/.

INITIAAL	consonant → l	Jos → los wijn → lijn ram → lam
FINAAL	consonant → l	kraai → kraal geeuw → geel paar → paal

! Dentalisatie

Labialen en labiodentalen worden gesubstitueerd door coronalen/dentalen.

INITIAAL	m → n p → t f → s b → d v → z w → l of r	mat → nat pak → tak fik → sik bier → dier vak → zak wijn → lijn wei → rij
FINAAL	m → n f → s p → t w → r	lijm → lijn boof → boos map → mat leeuw → leer

! Denasalisatie

Nasalen worden gesubstitueerd door oralen.

INITIAAL	m → b n → d	mat → bad noot → dood
FINAAL	ng → x	lang → lag

Syllabestructuurprocessen:

Bij syllabestructuurprocessen ontbreekt een deel van het woord: de structuur wordt vereenvoudigd.

Consonantdeletie

Omissie van de initiale of finale consonant van een woord.

! INITIAAL

boog		oog
dik		ik
fout		oud
goud		oud
hoog		oog
jas		as
kuil		uil
lik		ik
muur	wordt	uur
naai		aai
pop		op
raap		aap
sik		ik
teen		één
vuur		uur
wijs		ijs
zout		oud

FINAAL

zeef		zee
laag		la
koek	wordt	koe
wiel		wie
neem		nee
wijn		wei

Clusterreductie of -deletie

De cluster wordt initiaal of finaal gedeeltelijk gereduceerd of geheel weggelaten.

GEDEELTELIJK GEREDUCEERD

INITIAAL

blad		bad/lat
brood		boot/rood
druif	wordt	duif/ruif
dwaal		daal/waal
flat		lat
fruit		ruit

FINAAL

nacht		nat
blaft		blad
boks	wordt	bok/bos
rookt		rook/rood
Belg		bel
wolf		wol

GEDEELTELIJK GEREDUCEERD

INITIAAL

groot		goot/rood
klok	wordt	kok/lok
knop		kop/nop
kram		kam/ram

FINAAL

wolk		wol/wok
halm	wordt	hal/ham
schelp		schel/schep
pels		pel

GEHEEL WEGGELATEN

INITIAAL

blij		ei
brei		ei
droog		oog
dwaas		aas
fluit		uit
fruit		uit
glas		as
gras		as
klop		op
knop		op
kraal		aal
Kwik		ik
plas		as
prei		ei
schaap	wordt	aap
schrik		ik
sjaal		aal
slaap		aap
smoor		oor
snuit		uit
spin		in
spleet		eet
sprei		ei
steen		één
strik		ik
trui		ui
vlaai		aai
wrat		at
zwaan		aan

FINAAL

blijft		blij
jaagt		ja
naait		na
feeks		fee
kijkt		kei
rails		ree
zeilt		zij
zeemt	wordt	zee
eind		ei
slaapt		sla
laars		la
paard		pa
naast		na
koets		koe
laatst		la
kauwt		kou

Overzicht processen en 'discriminatieve begrippen' voor Metaphonbehandeling

Devoicing	Met/zonder motor (of hard/zacht)
Gliding l → j Lateralisatie j → l	Meneertje tong en meneertje blij
Gliding l → w Lateralisatie r → l	l (blij) → w (bang) r (boos) → l (blij)
Stopping	Lang en kort
Fronting Backing	Voor en achter
Consonantdeletie initiaal:	Met/zonder kop Met/zonder locomotief, tractor, schroef
Consonantdeletie finaal:	Met/zonder staart Met/zonder wagon...
Clusterreductie initiaal:	1-, 2- en 3-koppig dier.
Clusterreductie finaal:	1-, 2- en 3-staartig dier.

METAPHONBOX (2002, 2005) Uitgeverij Pearson Auteur: W. Leijdekker-Brinkman

Compleet instrument voor onderzoek en behandeling van fonologische problemen bij kinderen

- Meer dan 1000 minimale woordparen gesorteerd op begin- en eindklank
- CD-rom met afbeeldingen en printsjablonen

Doel

Onderzoek en behandeling van fonologische stoornissen.

Doelgroep

Kinderen van 3;6 jaar tot 6;0 jaar.

Beschrijving

De Metaphonbox bestaat uit een onderzoeksdeel en een therapiedeel. Het onderzoeksdeel bestaat uit screening (42 woorden), processpecifiek onderzoek (158 woorden) en evaluatie (4 x 142 woorden). Het therapiedeel bevat materiaal en suggesties voor behandeling. Voor het onderzoeksdeel is gekozen voor de meest voorkomende fonologische vereenvoudigingsprocessen bij Nederlandse kinderen. (Beers, 1995). In totaal worden er 13 processen onderzocht: Substitutieprocessen: Stopping van fricatieven; Fronting van velaren; Devoicing; Gliding van liquidae; Backing; H-zatie; Lateralisatie; Dentalisatie en Denasalasatie. Syllabestructuurprocessen: Initiale consonantdeletie; Finale consonantdeletie; Initiale clusterreductie en Finale clusterreductie/deletie. Alle onderzoeksonderdelen bevatten afbeeldingen met behulp waarvan het doelwoord kan worden uitgelokt.

Daarnaast bevat de Metaphonbox materiaal voor de behandeling van fonologische stoornissen. Met behulp van een uitgebreide verzameling afbeeldingen en lijsten met meer dan duizend minimale woordparen (gesorteerd op zowel begin- als eindklank) kunnen allerhande klankspelletjes worden gedaan. De plaatjes zijn beschikbaar op CD-rom en kunnen door de logopedist naar believen in allerlei formaten worden uitgeprint. De therapie methode van Metaphon wordt uitvoerig beschreven in het bij Pearson verschenen boek Fonologische stoornissen – Behandeling van kinderen volgens de Metaphontherapie (Howel & Dean 1998. Vertaald door W. Leijdekker).

Afname

Het screeningsonderzoek wordt afgenomen via de pen-en-papiermethode en kost ongeveer 15 minuten. Voor ieder proces kan, aan de hand van de woorden, een foutscore worden berekend. Is de foutscore groter dan 50%, dan is het processpecifiek onderzoek voor dit betreffende proces geïndiceerd. De evaluatieprocedure kan gezien worden als een controle-instrument, dat wordt gebruikt tijdens de behandeling om de effectiviteit ervan te bepalen. De therapie wordt beëindigd wanneer het behandelde proces in 50% van de mogelijke situaties is verdwenen.

METAPHONBOX Complete set € 794,63 Excl. BTW
METAPHONBOX Handleiding € 57,58 Excl. BTW